

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ХАРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
МІСЬКОГО ГОСПОДАРСТВА імені О. М. БЕКЕТОВА

МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ

до організації самостійної роботи
з навчальної дисципліни

«ІСТОРІЯ АРХІТЕКТУРИ УКРАЇНИ»

*(для здобувачів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти денної форми
навчання зі спеціальності G17 – Архітектура та містобудування)*

Харків
ХНУМГ ім. О. М. Бекетова
2026

Методичні рекомендації до організації самостійної роботи з навчальної дисципліни «Історія архітектури України» (для здобувачів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти денної форми навчання зі спеціальності G17 – Архітектура та містобудування) / Харків. нац. ун-т міськ. госп-ва ім. О. М. Бекетова ; уклад. Д. М. Вітченко. – Харків : ХНУМГ ім. О. М. Бекетова, 2026. – 25 с.

Укладач: канд. арх., доц. Д. М. Вітченко

Рецензент

К. Т. Черкасова, доктор архітектури, доцент, професор кафедри реконструкції, реставрації архітектурних об'єктів Харківського національного університету міського господарства імені О. М. Бекетова

Рекомендовано кафедрою урбаністики та містобудування, протокол № 1 від 28.08.2025.

ЗМІСТ

ВСТУП.....	4
1 ЗМІСТ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ ЗА ЗМІСТОВИМИ МОДУЛЯМИ.....	5
2 СТРУКТУРА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ.....	6
3 СТРУКТУРА І ЗМІСТ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ СТУДЕНТІВ	7
Самостійна робота 1 за матеріалом ЗМ 1.....	11
Самостійна робота 2 за матеріалом ЗМ 2.....	15
Самостійна робота 3 за матеріалом ЗМ 3.....	18
СПИСОК РЕКОМЕНДОВАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	21

ВСТУП

Мета вивчення дисципліни полягає в творчому засвоєнні основних історичних етапів та особливостей архітектурно-містобудівного розвитку на теренах сучасної України. При цьому особлива увага приділяється такому важливому чиннику як багатонаціональний характер архітектурної спадщини в Україні, впливи на неї як східних, так і західних традицій.

У процесі вивчення дисципліни студент повинен **знати**:

- досягнення архітектури України та закономірності її розвитку;
- особливості розвитку історичних стилів в архітектурі України;
- історичний досвід формування містобудівного середовища;
- стильові характеристики історичних об'єктів архітектури України.

У процесі вивчення дисципліни студент повинен **вміти**:

- виявляти особливості та ідентичність історичних об'єктів архітектури України;
- застосовувати стилістичні риси й композиційні засади різних історичних стилів під час проектування нових і реконструкції існуючих архітектурних об'єктів України.

Міждисциплінарні зв'язки навчальної дисципліни «Історія архітектури України» визначені відповідно до структурно-логічної схеми освітньої програми за такими дисциплінами: «Історія архітектури, містобудування, мистецтв та дизайну», «Історія архітектури та містобудування від Відродження до Модерну».

1 ЗМІСТ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ ЗА ЗМІСТОВИМИ МОДУЛЯМИ

МОДУЛЬ 1 Історія архітектури України

Змістовий модуль 1 Архітектура найдавніших часів та Київської Русі

Розглядаються й аналізуються особливості розвитку будівельних традицій, архітектури та містобудування на території України, поширення та інтерпретації архітектурних стилів, формування традиції місцевої архітектури і специфіки її проявів у різних історичних регіонах сучасної України, ознайомлення зі значними пам'ятками від найдавніших часів до кінця XIII ст.

Змістовий модуль 2 Архітектура України XIV–XVII ст.

Розглядаються і аналізуються особливості розвитку архітектури та містобудування України, поширення та інтерпретації архітектурних стилів, формування традиції народної архітектури і специфіки її проявів у різних історико-етнографічних регіонах країни, ознайомлення зі значними пам'ятками та творчістю видатних архітекторів від початку XIV ст. до середини XVII ст.

Змістовий модуль 3 Історія архітектури та містобудування України XVIII–XX ст.

Розглядаються й аналізуються особливості розвитку архітектури та містобудування України, поширення та інтерпретації архітектурних стилів, розвиток традицій народної архітектури і специфіки її проявів у різних етнографічних регіонах країни, ознайомлення з найвизначнішими пам'ятками та творчістю видатних архітекторів у XVIII–XX ст.

2 СТРУКТУРА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Під час вивчення дисципліни «Історія архітектури України» студент має ознайомитися з програмою дисципліни, її структурою, змістом та обсягом кожного змістового модуля, з усіма видами та методами контролю знань (табл. 2.1).

Таблиця 2.1 – Структура залікового кредиту навчальної дисципліни

Змістові модулі	Кількість годин				
	усього	лек.	практ.	лаб.	сам. роб.
МОДУЛЬ 1	90	32			58
Змістовий модуль 1	25	10			15
Змістовий модуль 2	25	10			15
Змістовий модуль 3	25	12			13
Підсумковий контроль	15				15

3 СТРУКТУРА І ЗМІСТ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ СТУДЕНТІВ

Структура і зміст самостійної роботи студентів мають відповідати робочій програмі навчальної дисципліни (табл. 3.1).

Таблиця 3.1 – План проведення лекційних занять

Тема	Зміст (план)	Кількість ауд. годин
1	2	3
Змістовий модуль 1		
Архітектура найдавніших часів та Київської Русі		
Тема 1 Вступ у дисципліну «Історія архітектури України». Історія вивчення архітектури України.	1. Мета та завдання курсу. 2. Основні поняття та джерельна база вивчення курсу. 3. Основні етапи вивчення історії архітектури України. Персоналії дослідників	1
Тема 2 Будівництво у первісних племен на території України.	1. Рівень розвитку суспільства і техніки первісних племен. 2. Будівельна діяльність пізньопалеолітичних племен. 3. Будівельна діяльність населення епох мезоліту та неоліту. 4. Архітектура трипільських племен. 5. Архітектура бронзового віку	1
Тема 3 Архітектура античних держав Північного Причорномор'я	1. Основні етапи розвитку античних держав у Північному Причорномор'ї. 2. Архітектура еллінського періоду. 3. Архітектура римського періоду. 4. Розпланування та благоустрій міст. 5. Архітектура і будівельна техніка	2
Тема 4 Будівельна культура доби раннього залізного віку на території України	1. Будівельна культура скіфів та сарматів: городища, кургани, могильники. Неаполь Скіфський. 2. Будівельна культура населення Лісостепу. 3. Будівельна культура давніх слов'ян.	1
Тема 5 Архітектура Криму V–VIII ст.	1. Занепад античних держав-полісів і поширення впливів Візантійської імперії. 2. Відбудова Херсонесу, будівництво фортець Алушта, Гурзуф тощо. 3. Поширення християнства. Базилика як основний тип храму. Планувальні і конструктивні особливості базилікальних храмів. 4. Міста гірського Криму: Ескі-Кермен, Чуфу-Кале, Мангуп тощо. Особливості розташування та забудови.	1

Продовження таблиці 3.1

1	2	3
Тема 6 Архітектура Київської Русі X–XI ст. на території України	1. Хрещення Русі і його значення для розвитку архітектури. 2. Архітектура культових споруд і палаців: Десятинна церква й Собор Св. Софії в Києві, Спаський собор у Чернігові. Місцеві будівельні традиції і візантійські впливи. 3. Розвиток міст. Розпланування Києва доби Ярослава та Володимира. 4. Оборонні, житловій господарчі споруди	2
Тема 7 Архітектура Київської Русі XII–XIII ст. на території України	1. Вплив децентралізації політичної влади і автономізації земель на розвиток архітектури. 2. Поширення монастирського будівництва. Будівництво Печерського, Михайлівського Золотоверхого та Видубицького монастирів у Києві. 3. Формування місцевих архітектурних шкіл: храми Богородиці Пирогощі в Києві, Юрійвський собор у Каневі; Визначні храми Чернігова, Овруча, Володимира-Волинського; храмове будівництво в Переяславі. 4. Розпланування та забудова головних міст: Переяслава, Чернігова, Володимира-Волинського, Галича. 5. Містобудування, архітектура та будівельна техніка Галицько-Волинських земель X–XIII ст.	2
Змістовий модуль 2 Архітектура України XIV–XVII ст.		
Тема 8 Архітектура XIV ст. – першої половини XVI ст.	1. Українські землі у складі Польського королівства та Великого князівства Литовського. Суспільні умови розвитку містобудування та архітектури. 2. Містобудування. 3. Комплекси та ансамблі. 4. Будівлі та споруди (оборонні, культові, цивільні). 5. Загальна оцінка періоду	4
Тема 9 Архітектура другої половини XVI ст. – першої половини XVII ст.	1. Загальна характеристика розвитку архітектури. 2. Містобудування. 3. Оборонні споруди й комплекси. 4. Храмові комплекси та споруди. 5. Житлове будівництво. 6. Громадські й виробничі споруди. 7. Загальна оцінка періоду	4
Тема 10 Українська народна дерев'яна архітектура	1. Особливості місцевих шкіл дерев'яного зодчества. 2. Конструктивні прийоми та їхній вплив на об'ємно-просторову композицію споруд. 3. Дерев'яні храми та дзвіниці. Взірцеві приклади дерев'яного храмовбудування Волині, Поділля, Галичини, Закарпаття, Наддніпрянщини, Слобідської України. 4. Житло та господарчі споруди. 5. Декоративні засоби народної архітектури	2

Продовження таблиці 3.1

1	2	3
Змістовий модуль 3 Історія архітектури та містобудування України XVIII–XX ст.		
Тема 11 Архітектура другої половини XVII ст. – 70-х рр. XVIII ст.	1. Загальна характеристика доби. 2. Характер професійної діяльності. 3. Етапи розвитку архітектури доби. 4. Містобудування. 5. Оборонні комплекси. 6. Монастирські комплекси. 7. Архітектура споруд: культові будівлі: православні храми, костели, синагоги, дзвіниці; навчальні заклади; житлові будинки та палаци; громадські будівлі магістратів, ратуш, канцелярій, судів, скарбниць. 8. Регіональні відмінності й архітектурні школи.	2
Тема 12 Архітектура України другої половини XVIII ст.	1. Загальна характеристика доби. 2. Містобудування. 3. Ансамблі й комплекси. 4. Садибні комплекси та палацово-паркові ансамблі. 5. Фортифікаційні споруди. 6. Архітектура споруд: культові споруди: православні храми та католицькі костели; громадські будівлі (магістрати, відомчі й адміністративні будівлі, торгівельні споруди, будівлі лікувальних закладів, навчальні й культурно-освітні будівлі); житлові будинки та палаци; складські та виробничі споруди. 7. Стильові відмінності доби	2
Тема 13 Архітектура України першої половини XIX ст.	1. Загальна характеристика періоду. 2. Містобудування. 3. Комплекси та ансамблі. 4. Архітектура споруд. 5. Загальна оцінка періоду	2
Тема 14 Архітектура України другої половини XIX ст.	1. Загальна характеристика періоду. 2. Містобудування. 3. Комплекси та ансамблі. 4. Архітектура споруд. 5. Загальна оцінка періоду	2
Тема 15 Архітектура України першої половини XX ст.	1. Загальна характеристика періоду. 2. Містобудування. 3. Громадські споруди. 4. Архітектура житла. 5. Архітектура промислових споруд. 6. Стилї архітектури. 7. Охорона і реставрація пам'яток архітектури. 8. Загальна оцінка періоду	2

Закінчення таблиці 3.1

1	2	3
Тема 16 Архітектура України другої половини ХХ ст.	1. Загальна характеристика періоду. 2. Містобудування. 3. Громадські споруди. 4. Архітектура житла. 5. Архітектура промислових споруд. 6. Архітектура села. 7. Охорона і реставрація пам'яток архітектури. 8. Загальна оцінка періоду	2
РАЗОМ		32

Самостійна робота студента – це форма організації навчального процесу, під час виконання якої заплановані завдання виконуються студентом під керівництвом викладача, але без його безпосередньої участі. Це обов'язкова частина навчального процесу, що сприяє поглибленню й розширенню знань, підвищенню інтересу до пізнавальної діяльності, формуванню творчої особистості спеціаліста, здатного до самовдосконалення та самоосвіти.

Студентам написати та презентувати доповідь за матеріалами лекцій змістових модулів. Обрані тестові та анотовані ілюстративні матеріали оформлюються у вигляді презентації у форматі pdf або PowerPoint. До складу завдання входять: зображення історичних містобудівних, ландшафтних й архітектурних об'єктів (креслення, схеми, історичні та сучасні види об'єктів тощо) за темою доповіді (не менше 10-ти ілюстрацій), які максимально розкривають суть проблемної ситуації та містобудівні засоби її розв'язання. До зображень додається анотація з характеристикою об'єкта. Обов'язковим є посилання на використані джерела із оформленням списку архівних, бібліографічних, картографічних та іконографічних джерел (друкованих та електронних).

Структура самостійної роботи:

– перегляд та конспектування літературних та електронних джерел інформації, пов'язаних із темою доповіді-презентації студента;

- перегляд і відбір картографічної та іконографічної інформації, із друкованих та електронних джерел за темою доповіді-презентації студента;
- оформлення списку використаних архівних, бібліографічних, картографічних та іконографічних джерел;
- написання тексту, анотацій до ілюстрацій доповіді та оформлення презентації;
- виступ студента із доповіддю-презентацією, обговорення доповіді.

Таблиця 3.2 – Змістові модулі та кількість годин самостійної роботи

Змістові модулі	Кількість годин
Змістовий модуль 1 Архітектура найдавніших часів та Київської Русі	15
Змістовий модуль 2 Архітектура України XIV–XVII ст.	15
Змістовий модуль 3 Історія архітектури та містобудування України XVIII–XX ст.	13
Підсумковий контроль	15
Разом	58

Самостійна робота 1 за матеріалом ЗМ 1

Студентам необхідно підготувати, оформити та презентувати доповідь-презентацію за матеріалами лекцій ЗМ 1 за рекомендованими темами:

1. Реконструкції помешкань із кісток мамонтів за даними археологічних досліджень на території України (Межиріч, Добранічівка, Мізин).
2. Графічні реконструкції помешкань Трипільської археологічної культури за даними археологічних досліджень.
3. Графічні реконструкції громадських та культових споруд Трипільської археологічної культури за даними археологічних досліджень.
4. Протоміста Трипільської археологічної культури (Тальянки, Майданецьке, Небелівка).
5. Містобудівне рішення поселення Кімерополіс (городища «Дикий сад» на території Миколаєва).
6. Архітектура курганів на території України.
7. Містобудівне рішення та структура фортифікації Бельського городища (Полтавська обл.).

8. Типологія доісторичних споруд відомих на території України.
9. Особливості містобудівного розвитку античного полісу Херсонес Таврійський у V ст. до н. е. – V ст. н. е.
10. Особливості містобудівного розвитку античного полісу Ольвія у V ст. до н. е. – V ст. н. е.
11. Особливості містобудівного розвитку античного міста Пантікапей у V ст. до н. е. – II ст. н. е.
12. Планувальна структура та фортифікації столиці Скіфського царства у II ст. до н. е. – III ст. н. е. Неаполь Скіфський (городище Керменчик біля Сімферополя).
13. Типологія житлових та господарських будівель поселень античної доби у Північному Причорномор'ї.
14. Культові та поховальні споруди античних поселень у Північному Причорномор'ї.
15. Архітектура скіфських курганів на території України.
16. Особливості планування та забудови Херсону (Херсонесу) у ранньому середньовіччі (V–X ст.).
17. Ранньосередньовічні храми-базиліки Херсону (Херсонесу). Дослідження та графічні реконструкції.
18. Архітектура середньовічного храму Іоанна Предтечі у Керчі.
19. «Печерні міста» Південно-Західного Криму в ранньому середньовіччі (V–X ст.). Містобудівні та планувальні аспекти.
20. Печерні монастирі Південно-Західного Криму в ранньому середньовіччі (V–X ст.).
21. Оборонні споруди та комплекси Південно-Західного Криму в ранньому середньовіччі (V–X ст.).
22. Оборонні та оборонно-межові споруди Верхньосалтівського городища.
23. Еволюція житла давніх слов'ян на території України у V–X ст.

24. Культові споруди давніх слов'ян на території України в V–X ст. (святилища та капища).
25. Оборонні споруди давніх слов'ян на території України в V–X ст. (городища).
26. Церква Богородиці (Десятинна) у Києві. Дослідження та графічні реконструкції.
27. Спаський собор у Чернігові. Дослідження та реконструкції первісного вигляду.
28. Архітектура Софійського собору в Києві.
29. «Золоті» ворота у Києві. Дослідження та графічні реконструкції.
30. Дерев'яні храми Київської Русі: графічні реконструкції за археологічними даними.
31. Житлове будівництво міст Київської Русі.
32. Оборонне будівництво Київської Русі X–XI ст.
33. Містобудівний розвиток Києва у X–XI ст. (місто Володимира та місто Ярослава).
34. Успенський собор Києво-Печерської Лаври. Дослідження та графічні реконструкції.
35. Храми Переяслава X–XI ст. Дослідження та графічні реконструкції.
36. Надбрамна церква Печерського монастиря 1108 року. Дослідження та графічні реконструкції первісного вигляду.
37. Церква Спаса на Берестові в Києві. Дослідження та реконструкція первісного вигляду церкви.
38. Церква Успіння Богородиці Пирогощі на Подолі в Києві. Дослідження та реконструкція первісного вигляду.
39. Успенський собор Єлецького монастиря. Дослідження та реконструкція первісного вигляду.
40. Борисоглібський собор у Чернігові. Дослідження та реконструкція первісного вигляду.

41. Іллінська церква у Чернігові. Дослідження та реконструкція первісного вигляду.
42. Кирилівську церкву в Києві. Дослідження та реконструкція первісного вигляду.
43. Юр'ївський (Успенський) собор у Каневі 1144 року. Дослідження та реконструкція первісного вигляду.
44. Успенський собор у м. Володимирі (на Волині) 1160 року. Дослідження та реконструкція первісного вигляду.
45. Храм Іоанна Богослова у Луцькому замку. Дослідження та реконструкція первісного вигляду.
46. Успенський собор у давньому м. Галичі (нині с. Крилос). Дослідження та реконструкція первісного вигляду.
47. Храми центричного типу (ротонди і квадриполії) Галицької землі XII ст. Дослідження та реконструкція первісного вигляду.
48. Оборонні комплекси Київської Русі XII – початку XIII ст.
49. Давньоруський наскельний оборонний комплекс Тустань. Дослідження та реконструкція первісного вигляду.
50. Церкву Василя в м. Овруч. Дослідження та реконструкція первісного вигляду.
51. П'ятницька церква в Чернігові. Дослідження та реконструкція первісного вигляду.
52. Церква Пантелеймона поблизу Галича (с. Шевченково Івано-Франківської обл.) Дослідження та реконструкція первісного вигляду.
53. Кам'яні оборонні вежі Галицько-Волинського князівства XIII ст. Дослідження та реконструкція первісного вигляду.
54. Оборонні споруди Львова XIII ст. Дослідження та графічні реконструкції.
55. Миколаївська церква кінця XIII ст. у Львові.
56. Костел Св. Івана Хрестителя 1270 р. у Львові.
57. Горянська ротонда XIII ст. поблизу м. Ужгород. Дослідження та реконструкція первісного вигляду.

Самостійна робота 2 за матеріалом ЗМ 2

Студентам необхідно підготувати, оформити та презентувати доповідь-презентацію за матеріалами лекцій ЗМ 2 за рекомендованими темами:

1. Містобудування Криму XIV ст. – першої половини XV ст. Генуезькі міста-колонії: Кафа, Солдая, Чембало.

2. Містобудування Криму XIV ст. – першої половини XV ст. Гірські (так звані «печерні») міста князівства Феодоро: Мангуп-кале, Чуфут-кале.

3. Оборонні комплекси та споруди генуезців у Криму XIV ст. – першої половини XV ст.

4. Оборонні комплекси та споруди князівства Феодоро в Криму XIV ст. – першої половини XV ст.

5. Архітектура вірменського монастиря Сурп-Хач у Криму.

6. Вірменські храми Кафи (Феодосії) XIV ст. – першої половини XV ст.

7. Дослідження та графічні реконструкції надбрамної церкви XV ст. укріплення Фуна в Криму.

8. Мусульманські мечеті Криму XIV ст. – першої половини XV ст.

9. Ісламські мавзолеї (дюрбе) Криму XIV ст. – першої половини XV ст.

10. Архітектура Великої караїмської кенаси в Чуфут-кале.

11. Житлова «Консульська» башта (донжон) Солдаї.

12. Дослідження та графічні реконструкції донжону в Мангуп-кале.

13. Розвиток містобудування в українських володіннях Великого князівства Литовського XIV–XVI ст. (Київ, Луцьк, Острог).

15. Розвиток містобудування в українських володіннях Польського королівства XIV–XVI ст. (Львів, Кам'янець-Подільський).

16. Оборонні комплекси та споруди м. Львів у XIV–XVI ст.

17. Оборонні комплекси та споруди м. Кам'янець-Подільський у XIV–XVI ст.

18. Архітектура князівського замку м. Острог у XIV–XVI ст.

20. Архітектура Меджибозького замку (нині селище Меджибіж Хмельницької обл.) у XIV–XVI ст.

22. Формування комплексу Хотинської фортеці у XIV–XVI ст.
23. Формування оборонного комплексу фортеці м. Білгород-Дністровський у XIV–XVI ст.
24. Розвиток комплексу Верхнього замку у м. Луцьку в XIV–XVI ст.
25. Архітектура Троїцького монастиря-фортеці у с. Дермань на Рівненщині в XIV–XVI ст.
26. Формування комплексу споруд Святогірського Успенського монастиря у с. Зимному на Волині в XIV–XVI ст.
27. Дослідження на графічні реконструкції первісного вигляду Богоявленської церкви XIV–XV ст. Острозького замку.
28. Архітектура оборонної Покровської церкви XV ст. у с. Сутківці на Поділлі.
29. Архітектура церкви Св. Миколая XV ст. (згодом Церква Св. Михаїла, нині Церква Вознесіння Господнього в с. Чесники Івано-Франківської обл.).
30. Оборонна церква Різдва Пресвятої Богородиці у с. Росохи (Старосамбірський район, Львівська обл.) XV–XVI ст.
31. Архітектура Вознесенської церкви XV ст. у с. Лужани (нині Чернівецька обл.).
32. Архітектура церкви Св. Костянтина і Олени XV ст. на території Хотинської фортеці.
33. Архітектурний розвиток комплексу Вірменського собору м. Львів у XIV–XVI ст.
34. Архітектура Львівського кафедрального костелу.
35. Архітектура костелу Діви Марії та Св. Варфоломея в Дрогобичі.
36. Архітектура синагоги в м. Сатанів на Поділлі.
37. Впровадження теоретичних проєктів ідеальних міст доби Відродження на українських землях у XVI–XVII ст.
38. Реконструкція центру Львова після пожежі 1527 р.
39. Формування планування «ідеального» м. Жовква у XVI–XVII ст.
40. Формування планування м. Олика в XVI–XVII ст.

41. Реалізація ідей ренесансного урбанізму під час планування м. Броди в XVI–XVII ст.
42. Формування планування м. Станіславів (нині Івано-Франківськ) в XVII ст.
43. Модернізація фортифікаційних споруд на українських землях в XVI–XVII ст. під впливом поширення та розвитку артилерії.
44. Замки бастионного типу XVI–XVII ст. у містах Олика, Броди, Збараж.
45. Втілення ідеї ренесансної резиденції в ансамблі замку-палацу в с. Підгірці.
46. Формування комплексу Єзуїтського колегіуму в м. Острог.
47. Формування Путивльського Молчанського монастиря-фортеці XVI–XVII ст.
48. Формування комплексу Троїцького монастиря-фортеці в с. Межиріч поблизу м. Острог.
49. Формування комплексу кармелітського монастиря у Бердичеві.
50. Ансамбль монастиря бернардинців XVII ст. у Львові.
51. Ансамбль споруд Львівського Успенського братства XVI ст. у Львові.
52. Розвиток української дерев'яної архітектури XVI–XVII ст. Типи культовий споруд.
53. Архітектура церкви Св. Параскеви П'ятниці у Львові 1645 року.
54. Архітектура Іллінської церкви в с. Суботів 1653 року.
55. Архітектура католицьких костелів на українських землях у складі Речі Посполитої XVI–XVII ст.
56. Архітектура костелу Св. Лаврентія 1618 р. у м. Жовква.
57. Архітектура дерев'яної синагоги 1640 р. у с. Гвіздець на Покутті (нині Івано-Франківська обл.).
58. Оборонні муровані синагоги на українських землях у складі Речі Посполитої XVI–XVII ст.
59. Архітектура каплиці роду Боїмів у Львові.
60. Архітектура кам'яниць Львова XVI–XVII ст.

61. Комплекс Старого та Нового арсеналу у м. Львів.

68. Основні типи дерев'яних українських храмів кінця XVII ст. – першої половини XVIII ст.

69. Дерев'яні синагоги України кінця XVII ст. – XVIII ст.

Самостійна робота 3 за матеріалом ЗМ 3

Студентам необхідно підготувати, оформити та презентувати доповідь-презентацію за матеріалами лекцій ЗМ 3 за рекомендованими темами:

1. Оборонні споруди м. Чигирин XVII ст.

2. Містобудівний розвиток міст Гетьманщини першої половини XVIII ст.

3. Містобудівний розвиток міст Слобідської України першої половини XVIII ст.

4. Містобудівний розвиток Києво-Печерської лаври у XVIII ст.

5. Типи мурованих культових споруд Лівобережної України кінця XVII ст. – першої половини XVIII ст.

6. Типи дзвіниць українських мурованих культових споруд кінця XVII ст. – XVIII ст.

7. Архітектура православних духовних навчальних закладів України кінця XVII ст. – першої половини XVIII ст.

8. Адміністративні будівлі (ратуші та магістрати) на українських теренах кінця XVII ст. – першої половини XVIII ст.

9. Архітектура полкових скарбниць («кам'яниць») Гетьманщини кінця XVII ст. – першої половини XVIII ст.

10. Регіональні відмінності й архітектурні школи сакральної дерев'яної архітектури України.

11. Архітектура католицьких навчальних закладів Західної України кінця XVII ст. – першої половини XVIII ст.

12. Архітектура монастирських комплексів Гетьманщини кінця XVII ст. – першої половини XVIII ст.

13. Комплекс собору Св. Юра у Львові (1744–1770).

14. Будівельна діяльність гетьмана Івана Мазепи.
15. Містобудівна діяльність на Півдні України у другій половині XVIII ст.
16. Палацово-паркові комплекси України кінця XVIII – першої третини XIX ст.
18. Садово-парковий ансамбль «Софієвка» на Черкащині.
19. Найвизначніші Палацово-паркові ансамблі Правобережної України першої половини XIX ст.
20. Найвизначніші Палацово-паркові ансамблі Лівобережної України першої половини XIX ст.
21. Палацово-парковий ансамбль «Качанівка» на Чернігівщині.
22. Архітектурний ансамбль Круглої площі в Полтаві.
23. Класицизм в архітектурі культових будівель України.
24. Сильове різноманіття в архітектурі України кінця XIX – початку XX ст.
25. Український національний романтизм (український архітектурний модерн) в архітектурі 1900–1910-х рр.
26. Сильові напрями в архітектурі України 1920-х рр.
27. Архітектура конструктивізму Харкова.
28. Архітектурний авангард в архітектурі Західної України.
29. Створення ансамблю майдану Свободи 1920–1930-х рр. у Харкові.
30. Архітектура соцміст «Новий Харків» та «Велике Запоріжжя».
31. Розвиток концепції мікрорайонування житлових територій у містобудуванні України 1960–1980-х рр.
32. Містобудівний розвиток найкрупніших міст України у 1955–1991 рр.
33. Архітектурне рішення станцій метрополітену в Києві.
34. Архітектура комплексу крематорію 1975 р. в Києві.
35. Формування й розвиток міських агломерацій в Україні 1955–1991 рр.
36. Ландшафтна архітектура України в 1955–1991 рр.
37. Архітектура готелів в Україні в 1955–1991 рр.

38. Цитування творів відомих зарубіжних зодчих у спорудах українських архітекторів 1960–1980 рр.
39. Експериментальні проекти шкіл авторства Й. Каракіса у 1960-х рр.
40. Використання форм народного зодчества українців Прикарпаття (так званий «постмодернізм») в рекреаційній архітектурі 1960–1980-х рр.
41. Архітектура пансіонату «Дружба» 1985 р. у селищі Курпати (АР Крим).
42. Архітектура театральних будівель в Україні 1960–1980-х рр.
43. Архітектура циркових будівель в Україні 1960–1980-х рр.
44. Архітектура будівель музеїв в Україні 1960–1980-х рр.
45. Архітектура автовокзалів в Україні 1960–1980-х рр.
46. Архітектура залізничних вокзалів в Україні 1960–1980-х рр.
47. Архітектура річкових вокзалів в Україні 1960–1980-х рр.
48. Архітектура морського вокзалу 1968 р. у м. Одеса.
49. Архітектура аеровокзалів в Україні 1960–1980-х рр.
50. Архітектура станцій Харківського метрополітену.
51. Архітектура «Палаців одруження» в Україні в 1960–1980-х рр.
52. Пошуки національно своєрідних архітектурних форм в архітектурі громадських будівель України в 1960–1980-ті рр.
53. Архітектурне рішення комплексів гідроелектростанцій Дніпровського каскаду 1960–1980-х рр.
54. Архітектурне рішення комплексів атомних електростанцій в Україні 1970–1980-х рр.
55. Архітектура адміністративних корпусів промислових підприємств України в 1960–1980-ті рр.
56. Рішення генеральних планів українських сіл 1960–1980-х рр.
57. Формування громадських центрів українських сіл 1960–1980-х рр.
58. Архітектура експериментально-показових сіл України в 1960–1980-х рр.
59. Реставрація пам'яток архітектури в Україні в 1960–1980-х рр.
60. Формування мережі музеїв народної архітектури та побуту просто неба в Україні в 1960–1980-х рр.

СПИСОК РЕКОМЕНДОВАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Історія українського мистецтва : у 5 т. / [голов. ред. Г. Скрипник]. – Київ : ІМФЕ ім. М. Т. Рильського НАН України, 2006.

Т. 1 / Мистецтво первісної доби та стародавнього світу / [В. Білотор, Є. Гороховський, Р. Забашта та ін. ; за ред. Р. Михайлова, Р. Забашта]. – 2008. – 709 с. : іл. – Існує електрон. версія. (Режим доступу: http://irbis-nbuv.gov.ua/cgi-bin/ua/elib.exe?Z21ID=&I21DBN=UKRLIB&P21DBN=UKRLIB&S21STN=1&S21REF=10&S21FMT=online_book&C21COM=S&S21CNR=20&S21P01=0&S21P02=0&S21P03=FF=&S21STR=ukr0003050, вільний).

Т. 2 / Мистецтво середніх віків / [В. Александрович, Є. Архипова, О. Брайчевська та ін. ; за ред. Л. Ганзенко та ін.]. – 2010. – 1293 с. : іл. – Існує електрон. версія. (Режим доступу: http://irbis-nbuv.gov.ua/cgi-bin/ua/elib.exe?Z21ID=&I21DBN=UKRLIB&P21DBN=UKRLIB&S21STN=1&S21REF=10&S21FMT=online_book&C21COM=S&S21CNR=20&S21P01=0&S21P02=0&S21P03=FF=&S21STR=ukr0003051, вільний).

Т. 3 / Мистецтво другої половини XVI–XVIII століття / [Н. Акчуріна-Муфтієва, В. Александрович, С. Бушак та ін. ; за ред. Д. Степовик]. – 2011. – 1087 с. : іл. – Існує електрон. версія. (Режим доступу: http://irbis-nbuv.gov.ua/cgi-bin/ua/elib.exe?Z21ID=&I21DBN=UKRLIB&P21DBN=UKRLIB&S21STN=1&S21REF=10&S21FMT=online_book&C21COM=S&S21CNR=20&S21P01=0&S21P02=0&S21P03=FF=&S21STR=ukr0003052, вільний).

Т. 5 / Мистецтво XX століття / [наук. ред. Т. Кара-Васильєва]. – 2007. – 1047 с. : іл. – Існує електрон. версія. (Режим доступу: http://irbis-nbuv.gov.ua/cgi-bin/ua/elib.exe?Z21ID=&I21DBN=UKRLIB&P21DBN=UKRLIB&S21STN=1&S21REF=10&S21FMT=online_book&C21COM=S&S21CNR=20&S21P01=0&S21P02=0&S21P03=FF=&S21STR=ukr0003053, вільний).

2. Історія української архітектури / Ю. С. Асєєв, В. В. Вечерський, О. М. Годованюк [та ін.] ; за ред. В. І. Тимофієнка. – Київ : Техніка, 2003. – 472 с. – Існує електрон. версія. (Режим доступу: <https://art.lib.kherson.ua/aseev-yus-istoriya-ukrainskoi-arhitekturi.htm>, обмеж.).

3. Академік архітектури О. М. Бекетов. Архів документів (1891–1941) / Харків. нац. ун-т міськ. госп-ва ім. О. М. Бекетова. [наук. ред. В. М. Бабаєв, М. А. Балишев ; авт.-упоряд. О. В. Балишева ; ред.-упоряд. Т. П. Єлісеєва, А. М. Миколюк ; наук. консульт. Д. М. Вітченко]. – Харків : Золоті сторінки, 2022. – 652 с. – (До 160-річчя від дня народження Академіка архітектури О. М. Бекетова). – Існує електрон. версія. (Режим доступу: <https://storymaps.com/uk/stories/1d98681d88034fdd82cbf5abb3d275b7>, обмеж.).

1. Вітченко Д. Німий свідок Берестецької битви: про джерело нашої пам'яті – Михайлівську церкву с. Плящева / Д. Вітченко // День. – 2013. – 11 липня. – С. 11. – Існує електрон. версія. (Режим доступу: <https://day.kyiv.ua/article/kultura/nimyy-svidok-berestetskoyi-bytvy>, вільний).

2. Вітченко Д. М. Будинок Василя Кричевського на вул. Котляревського, 13 у Харкові: дослідження, шляхи збереження та реставрації / Д. М. Вітченко // Культурна спадщина Слобожанщини : збірка наукових статей. – Харків : Курсор, 2023. – № 52. – С. 108–120. – Існує електрон. версія. (Режим доступу: <https://repository.kpi.kharkov.ua/items/fbe50944-3661-4829-a117-d79e3b43506d>, вільний).

3. Вітченко Д. М. Маловідома архітектурна спадщина Василя Кричевського: особливості дослідження, збереження та реставрації / Д. М. Вітченко // Сучасні проблеми архітектури та містобудування : наук.-техн. збірник КНУБА. – 2023. – Вип. 66. – С. 3–13. – Існує електрон. версія. (Режим доступу: <https://doi.org/10.32347/2077-3455.2023.66.3-13>, вільний).

4. Вітченко Д. М. Будинок Володимира Чубука-Подільського авторства Василя Кричевського в місті Переяславі: особливості дослідження, шляхи збереження та реабілітації / Д. М. Вітченко // Збірник наукових праць «Українська академія мистецтва». – 2023. – Вип. 34. – С. 9–14. – Існує електрон. версія. (Режим доступу: <https://doi.org/10.32782/2411-3034-2023-34-1>, вільний).
5. Вітченко Д. Історичне планування м. Вовчанськ Харківської області: особливості збереження та регенерації / Д. Вітченко // Сучасні проблеми дослідження, збереження та реставрації історичних фортифікацій. – 2024. – Вип. 21. – С. 131–140. – Існує електрон. версія. (Режим доступу: <https://science.lpnu.ua/uk/fortyfikaciyi/vsi-vypusky/volume-21-2024/istorychne-planuvannya-m-vovchansk-harkivskoyi-oblasti>, вільний).
6. Вітченко Д. М. Традиційні джерела української самобутності в творчості архітектора В. К. Троценка 1920-х рр. / Д. М. Вітченко, А. В. Сегай // Теорія та практика дизайну. – 2025. – № 37.– С. 32–42. – DOI: <https://doi.org/10.32782/2415-8151.2025.37.3>.
7. Вітченко Д. М. Планування та забудова селища-саду «Жовтневе» у м. Краматорськ як пам'ятка містобудування / Д. М. Вітченко, А. В. Губанов // Регіональні проблеми архітектури та містобудування. – 2025. – № 19. – С. 18–26. – Існує електрон. версія. (Режим доступу: https://axi-pnam.com.ua/images/Csa/AxiPnam19_2.pdf, вільний).
8. Вітченко Д. Романтична робітничка мрія – одноповерховий Харків: Житлові котеджі робітничих селищ у Харкові 1923–1924 рр. [Електрон. ресурс] / Д. Вітченко // CONSTRUCTIVISM.KHARKIV: вебпортал про спадщину авангардної архітектури Харкова, 1920–1930-х рр. – Електрон. текст. дані. – Харків, 2020. – Режим доступу: <https://constructivism-kharkiv.com/obiekty/12-01-45-kotedzhi-robotnichogo-selischa-trotsenka>, вільний (дата звернення: 02.04.2026). – Назва з екрана.

Електронне навчальне видання

МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ

до організації самостійної роботи
з навчальної дисципліни

«ІСТОРІЯ АРХІТЕКТУРИ УКРАЇНИ»

*(для здобувачів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти денної форми
навчання зі спеціальності G17 – Архітектура та містобудування)*

Укладач **ВІТЧЕНКО** Денис Миколайович

Відповідальний за випуск *К. Т. Черкасова*

Редактор *Б. О. Хільська*

Комп'ютерне верстання *Д. М. Вітченко, І. В. Волосожарова*

План 2026, поз. 114М

Підп. до друку 15.06.2026. Формат 60 × 84/16.

Ум. друк. арк. 1,4.

Видавець і виготовлювач:

Харківський національний університет
міського господарства імені О. М. Бекетова,

вул. Чорноглазівська, 17, Харків, 61002.

Електронна адреса: office@kname.edu.ua

Свідоцтво суб'єкта видавничої справи:

ДК № 8386 від 14.07.2025.